

ความรับผิดทางอาญาของปัญญาประดิษฐ์

The Criminal Liability of Artificial Intelligence

เหมือน สุขมาตย์¹
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
19 ถนนพระอาทิตย์ แขวงพระบรมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: ms_union1@hotmail.com

Muan Sukamart²
Office of the Council of State
19 Phra Atit Road, Phra Nakhon, Bangkok 10200, Thailand
Email: ms_union1@hotmail.com

Received: September 30, 2019; Revised: November 11, 2019; Accepted: November 15, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ควรมีความรับผิดทางอาญาหรือไม่ หากสมควรมีความรับผิดทางอาญา ควรกำหนดความรับผิดทางอาญาอย่างไร และผู้ใดบ้างที่ต้องเป็นผู้รับผิด

ผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ปัญญาประดิษฐ์จะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในสังคมมนุษย์ เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์จะเข้ามาอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการแพทย์ ด้านอุตสาหกรรม เป็นต้น ดังนั้นการอยู่ร่วมกับปัญญาประดิษฐ์จึงมีความสำคัญ แต่การอยู่ร่วมกันย่อมก่อให้เกิดผลกระทบตามมา เช่น การทำร้ายร่างกาย การขโมยข้อมูล เป็นต้น ในภายต่อไปมนุษย์จะตระหนักได้ว่าปัญญาประดิษฐ์สามารถก่ออันตราย (Harm) แก่มนุษย์ได้ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ด้วย เช่น โปรแกรมเมอร์ หรือผู้ใช้งานอาจมีส่วนในการก่ออันตราย (Harm) ด้วยเหตุนี้ จึงควรกำหนดความรับผิดทางอาญาแก่ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเป็นการวางรากฐานการป้องกันไม่ให้อปัญญาประดิษฐ์ก่ออันตราย (Harm) แก่มนุษย์ และยอมทำให้มนุษย์กับปัญญาประดิษฐ์นั้นสามารถอยู่ร่วมกันได้ในอนาคต

คำสำคัญ: ความรับผิด; ความรับผิดทางอาญา; ปัญญาประดิษฐ์

¹ เจ้าหน้าที่โครงการกองกฎหมายไทย.

² Project Officer of Thai Legal Division.

Abstract

This article is aimed to examine whether the criminal liability should be imposed on Artificial Intelligence or AI. If it does, how should it be imposed ? and who is responsible person ?

According to this study, it appears that currently and in the near future, Artificial Intelligence (AI) will play a more crucial role in human society since AI will facilitate human lives in many ways, for example, medicine, industry, etc. Living with AI will become important but it can also lead to conflicts, for example, assault, data hacking, etc. Humans will be aware that Artificial Intelligence (AI) including those related to it, such as programmers or users can cause harm to human beings. Thus, the criminal liability should be imposed on Artificial Intelligence (AI) in order to build a foundation for human protection from harm caused by Artificial Intelligence (AI) and a capability to live together in the future.

Keywords: Liability; Criminal Liability; Artificial Intelligence

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกเทคโนโลยีมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นพลวัต³ ผลผลิตจากเทคโนโลยีดังกล่าวก่อให้เกิดหุ่นยนต์และคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถทั้งด้านกายภาพและการประมวลผลอันเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์และในอนาคตอันใกล้จะถึงทั้งหุ่นยนต์และคอมพิวเตอร์อาจเข้ามาแทนที่มนุษย์และกิจกรรมของมนุษย์มากขึ้น⁴ โดยเฉพาะการทำงานที่ต้องการความสะอาด ความรวดเร็ว และความแม่นยำ トラบใดที่มนุษย์ยังคงใช้งานคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ คอมพิวเตอร์ก็ไม่แตกต่างจากเครื่องมืออื่น ๆ เช่น รถยนต์ นาฬิกา หรือมีด แต่อย่างไรก็ตาม แม้คอมพิวเตอร์มีความซับซ้อน แต่คอมพิวเตอร์ยังคงต้องพึ่งพามนุษย์ในการทำงานเสมอ และโดยปกติแล้วมนุษย์มักจะใช้คอมพิวเตอร์ในการคิดและประมวลผลแทนตนเอง แต่หากพิจารณาให้คอมพิวเตอร์มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นมากกว่าปกติ โดยซับซ้อนไปจนถึงสามารถคิดเองได้ ปัญหาจะเกิดขึ้นว่าเมื่อคอมพิวเตอร์วิวัฒนาการจากเครื่องจักรที่ถูกสั่งให้คิด กลายมาเป็นเครื่องจักรที่สามารถคิดได้ด้วยตนเอง (Thinking Machine) เครื่องจักรที่มีความคิดและสามารถคิดเองได้ เรียกกันว่า ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)

2. ความหมายและลักษณะของปัญญาประดิษฐ์

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) คือ ความสามารถของเครื่องจักรที่เลียนแบบพฤติกรรม ความฉลาดหรือปัญญาจากมนุษย์⁵ โดยการจำลองพฤติกรรมของมนุษย์ผนวกกับกระบวนการประมวลผลความ

³ Isabelle Boucq, "Robots for Business," last modified 2019, accessed October 7, 2019, <http://www.Atelier-us.com/emerging-technologies/article/robots-for-business/>

⁴ Ibid.

⁵ Padhy N.P., *Artificial Intelligence and Intelligent Systems* (Oxford: Oxford University Press, 2005), 3.

รู้ความเข้าใจของคอมพิวเตอร์ มนุษย์เริ่มวิจัยปัญญาประดิษฐ์ ในปี 1940 และต้นปี 1950⁶ หลังจากนั้นปัญญาประดิษฐ์ก็เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ โดยอยู่ในฐานะเครื่องมือ⁷ แต่อย่างไรก็ตาม เครื่องมือชนิดนี้สามารถคิดเองได้อย่างซับซ้อนและมีประสิทธิภาพกว่าเครื่องมืออื่นใดในโลกที่มนุษย์สร้างขึ้นมา

ปัญญาประดิษฐ์เป็นหน่วยปัญญาชนิดหนึ่ง ซึ่งหน่วยปัญญาต้องมีคุณลักษณะ 5 ประการ ดังนี้⁸ ประการแรก คือ การติดต่อสื่อสาร (Communication) ปัญญาประดิษฐ์สามารถสื่อสารกับหน่วยปัญญาอื่นได้ กล่าวคือปัญญาประดิษฐ์สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ประการที่สอง ความรู้ภายใน (Internal knowledge) ความรู้ภายในคือความรู้เกี่ยวกับตัวเอง หน่วยปัญญามักจะถูกคาดหวังว่าจะต้องมีความรู้ภายใน ประการที่สาม คือ ความรู้ภายนอก (External knowledge) หน่วยปัญญาถูกคาดหวังว่าจะต้องมีความรู้ภายนอกกล่าวคือ รู้เกี่ยวกับโลก และสามารถใช้อินพุตที่รับรู้ได้ ประการที่สี่ คือ เป้าหมายที่ขับเคลื่อนด้วยพฤติกรรม (Goal-driven behavior) หน่วยปัญญาคาดว่าจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ ประการสุดท้าย คือ ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) หน่วยปัญญาถูกคาดว่าจะมีความคิดสร้างสรรค์ระดับหนึ่ง ความคิดสร้างสรรค์ในที่นี้หมายความว่า ความสามารถที่ใช้การกระทำที่มีทางเลือก เมื่อปรากฏว่าการกระทำเดิมล้มเหลว⁹

ปัญญาประดิษฐ์มีความหลากหลายในการปรับใช้¹⁰ ปัญญาประดิษฐ์ที่เป็นหุ่นยนต์สามารถถูกออกแบบให้เลียนแบบความสามารถทางกายภาพของมนุษย์ได้¹¹ ยิ่งกว่านั้น หุ่นยนต์มีศักยภาพที่เร็วกว่าและแข็งแกร่งกว่ามนุษย์¹² และความสามารถนี้อาจถูกพัฒนาให้ดีขึ้นได้ในอนาคต ซอฟต์แวร์ของ ปัญญาประดิษฐ์ที่ติดตั้งอยู่ในหุ่นยนต์ยังช่วยในการคำนวณสิ่งที่ซับซ้อนได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านปริมาณ จำนวน หรือความเร็ว ก็สามารถทำได้มากกว่ามนุษย์ และยิ่งกว่านั้นสามารถคิดได้เร็วกว่ามนุษย์ นอกจากนี้ ปัญญาประดิษฐ์มีความสามารถในการเรียนรู้ การรับรู้จากประสบการณ์ และนำไปพัฒนาการเรียนรู้ของตัวปัญญาประดิษฐ์เองได้¹³

การเกิดขึ้นของปัญญาประดิษฐ์จึงมีทั้งข้อดีในการจัดสรรปันส่วนในผลประโยชน์ที่ได้ และข้อเสียของปัญญาประดิษฐ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ปัญญาประดิษฐ์มีอันตรายต่อมนุษย์หรือไม่

⁶ Chris Capps, “ “Thinking” Supercomputer Now Conscious as a Cat,” last modified 2010, accessed October 12, 2019, http://www.unexplainable.net/artman/publish/article_14423.shtml/

⁷ Roger C. Schank, “What Is AI, Anyway?,” *AI Mag* (Winter 1987): 59.

⁸ Padhy N. P., *Artificial Intelligence and Intelligent Systems*, p.v. bid., 7-8. Ibid., p.v.

⁹ Yueh-Hsuan Weng, Chien-Hsun Chen and Chuen-Tsai Sun, “Toward the Human-Robot Co-existence Society: On Safty Intelligence for Next Generatioan Robots,” *International Journal of Social Robotics*, no. 1 (2009): 273.

¹⁰ John Stuart Mill, *On Liberty* (New York: Springer-Verlag Berlin Helder, 1859), 16. Joshua Dressler, *Cases and Materials on Criminal Law*, 7th ed. (Minnesota: West Academic, 2007), 126. Ibid. Ibid., 174.

¹¹ Lawrence B. Solum, “Legal Personhood for Artificial Intelligences,” *North Carolina Law Review* 70, no. 4 (1992): 1231.

¹² Garbriel Hallevy, “The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control,” *Akon Law Journal*, (March 2016): 179.

¹³ *Maxey v. United States*, 30 App. D.C. 63, 80 (App. D.C. 1907). *Johnson v. State*, 142 Ala. 70, 71 (1904). *United States v. Bryan*, 483 F.2d 88, 92, 3d Cir. (1973).

ในปี ค.ศ. 1981 ลูกจ้างญี่ปุ่นอายุ 37 ปี ของโรงงานผลิตรถจักรยานยนต์แห่งหนึ่งถูกฆ่าโดยปัญญาประดิษฐ์ซึ่งทำงานอยู่ใกล้ ๆ กัน¹⁴ เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์ได้วิเคราะห์ผิดพลาดว่า ลูกจ้างเป็นภัยคุกคามต่อภารกิจของมัน จึงประมวลผลวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการกำจัดภัยคุกคามต่อภารกิจโดยใช้แขนไฮดรอลิกที่ทรงพลังผลักลูกจ้างคนนั้นตกลงไปในเครื่องจักรที่อยู่ติดกัน ทำให้ลูกจ้างตายในทันที หลังจากกระทำแล้วปัญญาประดิษฐ์ก็กลับมาทำหน้าที่ของมันเองตามปกติ¹⁵

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปัญญาประดิษฐ์สามารถกระทำอันตรายต่อมนุษย์ได้ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นควรกำหนดความรับผิดทางอาญาแก่ปัญญาประดิษฐ์เพื่อควบคุมพฤติกรรมและการกระทำเช่นเดียวกับมนุษย์

3. ความรับผิดทางอาญาของปัญญาประดิษฐ์

ตามแนวคิดของ จอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill) ซึ่งได้เขียนไว้ในหนังสือ ออน ลิเบอร์ตี้ (On Liberty) หรือความเรียงเรื่องเสรีภาพ โดยมิลล์ยึดหลักการว่า อิสรเสรีภาพของบุคคลย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด โดยไม่ได้คำนึงถึงศีลธรรมของบุคคล หากการกระทำใดไม่ได้ก่อให้เกิดอันตราย (Harm) ต่อผู้อื่น แม้จะเป็นการก่ออันตราย (Harm) แก่ตนเอง รัฐก็ไม่ควรกำหนดให้ผู้กระทำต้องรับผิดในการกระทำของตน เว้นแต่รัฐเข้าไปกำหนดความผิดได้ คือ การกระทำนั้นก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นเท่านั้น¹⁶ ดังนั้นเมื่อปัญญาประดิษฐ์เป็นอันตรายต่อมนุษย์ ผู้เขียนจึงเห็นควรกำหนดความรับผิดทางอาญาเพื่อเป็นการควบคุมพฤติกรรมและการกระทำของปัญญาประดิษฐ์

ประเด็นพื้นฐานของกฎหมายอาญา คือ ความรับผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือนิติบุคคล ต้องมีความรับผิดในสิ่งที่ตนได้กระทำนั้น การกำหนดความรับผิดทางอาญาประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการ¹⁷ คือ ประการแรก องค์ประกอบภายนอกหรือองค์ประกอบส่วนข้อเท็จจริง เช่น การกระทำผิดทางอาญา (Actus Reus) ประการที่สอง คือ องค์ประกอบภายใน หรือองค์ประกอบส่วนจิตใจ เช่น การรับรู้หรือเจตนาทั่วไป (Mens Rea)¹⁸

การมีอยู่ขององค์ประกอบภายนอก (Actus Reus) และองค์ประกอบภายใน (Mens Rea) ในความรับผิดเฉพาะก็เพียงพอแล้วที่จะกำหนดความรับผิด ดังนั้นความรับผิดทางอาญาเกิดขึ้นได้เมื่อทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในเกิดขึ้นสมบูรณ์ (Actus Reus และ Mens Rea) ประเด็นที่เกี่ยวข้องที่เราต้องพิจารณาต่อไป คือ ปัญญาประดิษฐ์ มีความรับผิดทางอาญาในกรณีใดบ้าง ในกรณีนี้ได้มีการพิจารณารูปแบบ

¹⁴ Garbriel Hallevy, The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control, 179.

¹⁵ Ibid., 180.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Joshua Dressler, Cases and Materials on Criminal Law, 126.

¹⁸ Lawrence B. Solum, Legal Personhood for Artificial Intelligences, 1237.

ความรับผิดชอบทั้ง 3 รูปแบบ¹⁹ คือ รูปแบบการกระทำความผิดผ่านความรับผิดชอบอื่น รูปแบบความรับผิดชอบตามธรรมชาติ ที่น่าจะเป็นไปได้ และรูปแบบความรับผิดชอบโดยตรง

3.1 รูปแบบการกระทำความผิดผ่านความรับผิดชอบอื่น

รูปแบบแรกไม่พิจารณาให้ปัญญาประดิษฐ์มีลักษณะเหมือนมนุษย์ แต่พิจารณาให้ปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้ไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา (Innocent Agent) เพราะเป็นเครื่องมือของผู้กระทำความผิดโดยอ้อม²⁰ เหตุที่กำหนดเช่นนี้ เนื่องจากในมุมมองทางกฎหมาย เครื่องจักรไม่สามารถกลายเป็นมนุษย์ได้ แต่สิ่งหนึ่งที่เราไม่สามารถปฏิเสธได้คือ ความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ซึ่งในอนาคตสามารถพัฒนาและมีความสลับซับซ้อนเช่นเดียวกับมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบัน ความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ยังไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้²¹ หากเปรียบเทียบกับมนุษย์ ก็คงเทียบได้กับเด็ก²² คนไร้ความสามารถ²³ หรือผู้ที่ขาดภาวะทางอาญาภายในจิตใจ²⁴

ตามกฎหมายแล้ว เมื่อมีการกระทำความผิดโดยผ่านทางผู้ไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา (Innocent Agent) การกระทำนั้นผู้ไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา (Innocent Agent) ไม่มีความผิด เพราะการกระทำนั้นเป็นการกระทำของผู้กระทำที่แท้จริง ส่วนผู้ไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา (Innocent Agent) เป็นเพียงเครื่องมือในการกระทำความผิดเท่านั้น แม้ว่าจะเป็นเครื่องมือที่มีความซับซ้อน ในขณะที่คู่ความหรือคู่กรณีจะฟ้องปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้กระทำความผิด และให้รับผิดชอบในฐานะผู้ไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา (Innocent Agent)²⁵

ผู้กระทำความผิดโดยอ้อมในกรณีนี้ คือ โปรแกรมเมอร์ของซอฟต์แวร์ที่ติดตั้งให้แก่ปัญญาประดิษฐ์ และผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โปรแกรมเมอร์อาจออกแบบซอฟต์แวร์เพื่อให้ปัญญาประดิษฐ์กระทำความผิด เช่น โปรแกรมเมอร์ออกแบบซอฟต์แวร์เพื่อที่จะให้หุ่นยนต์ทำงาน หุ่นยนต์ถูกวางไว้ในโรงงานอย่างจงใจ โดยซอฟต์แวร์ของปัญญาประดิษฐ์ถูกออกแบบให้มีหน้าที่จุดไฟในโรงงานตอนกลางคืนเมื่อคนไม่อยู่แล้ว ต่อมาหุ่นยนต์กระทำการลอบวางเพลิง กรณีดังกล่าวโปรแกรมเมอร์ถูกถือว่าเป็นผู้กระทำการลอบวางเพลิง²⁶

สำหรับผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์ แม้ผู้ใช้ไม่ได้เป็นคนเขียนซอฟต์แวร์ปัญญาประดิษฐ์ แต่ผู้ใช้งานก็เป็นคนใช้งานปัญญาประดิษฐ์เพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง เช่น ผู้ใช้ซื้อหุ่นยนต์รับใช้ ซึ่งถูกออกแบบให้ปฏิบัติ

¹⁹ George R. Cross and Cary G. Debessonet, "An Artificial Intelligence Application in the Lae: CCLIPS, A Computer Program that Processes Legal Information," Berkeley Technology Law Journal, no. 1 (1986): 329.

²⁰ Gabriel Hallevy, The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control, 180.

²¹ Ibid., 180-181.

²² Nicola Lacey and Celia Wells, Reconstructing Criminal Law - Critical Perspectives on Crime and the Criminal Process (London: Weidenfeld and Nicolson, 1998), 53.

²³ Gabriel Hallevy, The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control, 180-181.

²⁴ Ibid., 182.

²⁵ Ibid.

²⁶ William M. Clark and William L. Marshall, Law of Crimes (Callaghan: N.P., 1967), 1-2.

ตามคำสั่งของเจ้านาย หุ่นยนต์ระบุผู้ใช้งานว่าเป็นเจ้านาย เจ้านายออกคำสั่งให้หุ่นยนต์ทำร้ายผู้กระหนกใด ๆ ของบ้านก็ได้ หุ่นยนต์ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด การกระทำเช่นนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับการที่ออกคำสั่งสุนัขของตนให้ทำร้ายผู้บุกรุก²⁷

ทั้งสองเหตุการณ์ การกระทำมาจากปัญญาประดิษฐ์ โปรแกรมเมอร์และผู้ใช้งานไม่ได้แสดงออกซึ่งการกระทำใด ๆ ที่สอดคล้องกับค่านิยมของความผิด ดังนั้นโปรแกรมเมอร์และผู้ใช้งานจึงไม่ได้ทำตามองค์ประกอบภายนอกของการกระทำผิด²⁸ รูปแบบความรับผิดชอบจากการกระทำโดยอ้อมพิจารณาถึงการกระทำที่กระทำลงโดยปัญญาประดิษฐ์เสมือนว่าเป็นการกระทำของโปรแกรมเมอร์หรือการกระทำของผู้ใช้งานเอง ในพื้นฐานความรับผิดชอบแบบนี้เป็นการใช้ปัญญาประดิษฐ์ เสมือนหนึ่งเป็นเครื่องมืออันเป็นผู้ไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา (Innocent Agent)²⁹ โดยไม่มีคุณลักษณะทางจิตใจ (Mens Rea) ที่ต้องคำนึงในการพิจารณาการกระทำของปัญญาประดิษฐ์³⁰ เพราะปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงเครื่องมือของการกระทำผิดของโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานเท่านั้น ข้อกำหนดอันเป็นองค์ประกอบภายในของความผิดเป็นสิ่งที่มียู่แล้วในจิตใจของโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งาน ตามตัวอย่างเดิม โปรแกรมเมอร์มีเจตนาทางอาญาเมื่อเขาได้โปรแกรมให้ปัญญาประดิษฐ์กระทำการลอบวางเพลิง และผู้ใช้งานมีเจตนาทางอาญาเมื่อผู้ใช้งานได้สั่งให้ปัญญาประดิษฐ์ทำร้ายผู้อื่น โปรแกรมเมอร์และผู้ใช้งานก็ถูกถือว่าเป็นผู้กระทำความผิด³¹

รูปแบบความรับผิดชอบนี้ไม่พิจารณาลักษณะทางด้านจิตใจของปัญญาประดิษฐ์ เพราะปัญญาประดิษฐ์ไม่ต่างจากเครื่องมืออื่น ๆ เช่น ไซคิงหรือสัตว์ เปรียบเทียบได้กับการที่ขโมยใช้ไซคิงเป็นเครื่องมือเปิดหน้าต่างเพื่อเข้าไปลักทรัพย์ภายในบ้าน ไซคิงไม่ได้มีความรับผิดชอบทางอาญา การไซคิงเพื่อเปิดหน้าต่างของไซคิงเป็นการกระทำของขโมย เช่นเดียวกับการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ การใช้สุนัขทำร้ายผู้อื่นซึ่งได้รับคำสั่งจากเจ้านายซึ่งถือว่าเป็นการที่เจ้านายเป็นผู้ทำร้ายเอง³²

รูปแบบนี้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ 2 ประเภท คือ สถานการณ์แรก การใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่อาจมีความสามารถขั้นสูง แต่โปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานได้ใช้ให้ปัญญาประดิษฐ์กระทำความผิดโดยปราศจากการใช้ความสามารถขั้นสูงของปัญญาประดิษฐ์เอง สถานการณ์ที่สอง โปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานได้ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่เก่ามาก ทำให้ปัญญาประดิษฐ์ขาดความสามารถขั้นสูงของปัญญาประดิษฐ์สมัยใหม่ จะเห็นได้ว่าทั้งสองสถานการณ์นั้น ปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงเครื่องมือที่ไม่มีความสามารถขั้นสูง กล่าวคือ ไม่สามารถริเริ่มความคิดสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง

²⁷ Joshua Dressler, *Cases and Materials on Criminal Law*, 980-981.

²⁸ Ibid.

²⁹ Robert P. Fine and Gary M. Cohen, *Is Criminal Negligence a Defensible Basis for Criminal Liability?* (n.p.: N.P., 1966), 749.

³⁰ Garbriel Hallevey, *The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control*, 184.

³¹ Ibid.

³² Joshua Dressler, *Cases and Materials on Criminal Law*, 230-231.

อย่างไรก็ตาม รูปแบบความรับผิดชอบจากการกระทำโดยอัตโนมัติไม่มีความเหมาะสมในกรณีที่ปัญญาประดิษฐ์ตัดสินใจที่จะกระทำความผิดจากประสบการณ์และความรู้ที่ ปัญญาประดิษฐ์นั้น ๆ สะสมไว้เอง และไม่มี ความเหมาะสมในกรณีที่ซอฟต์แวร์ของปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้ถูกออกแบบมาให้กระทำความผิดใด ๆ เป็นการ เฉพาะ แต่การกระทำความผิดนั้นเกิดการความคิดของตัวปัญญาประดิษฐ์เอง และไม่มี ความเหมาะสมในกรณี ที่ปัญญาประดิษฐ์มีหน้าที่เฉพาะไม่ได้เป็นผู้ไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา (Innocent Agent) แต่เป็นผู้กระทำที่มีเจตนา ซึ่งมีระดับเจตนาที่แตกต่างจากผู้ใช้ (Semi-Innocent Agent)³³

3.2 รูปแบบความรับผิดชอบตามธรรมชาติที่น่าจะเป็นไปได้

รูปแบบนี้ซึ่งสันนิษฐานว่า การมีส่วนร่วมของโปรแกรมเมอร์หรือของผู้ใช้งานในการทำงานของ ปัญญาประดิษฐ์โดยไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดผ่านปัญญาประดิษฐ์ หรือใช้ปัญญาประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือ เช่น ในระหว่างการปฏิบัติงานประจำวันปัญญาประดิษฐ์ได้กระทำความผิด โดยโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานไม่ได้ วางแผนในการกระทำความผิด ไม่ได้มีส่วนร่วมอันเป็นส่วนหนึ่งในการกระทำความผิดนั้น ๆ และไม่รับรู้ถึง การกระทำความผิดจนกระทั่งการกระทำความผิดได้เกิดขึ้นแล้ว³⁴

ตัวอย่างของกรณีดังกล่าว คือ หุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์หรือซอฟต์แวร์ปัญญาประดิษฐ์ซึ่งถูก ออกแบบให้ทำหน้าที่เป็นนักบินอัตโนมัติ ปัญญาประดิษฐ์ดังกล่าวถูกตั้งระบบมาเพื่อปกป้องภารกิจการบิน ใน ระหว่างที่กำลังบินอยู่นั้น นักบินที่เป็นมนุษย์ได้เปิดใช้งานนักบินอัตโนมัติซึ่งเป็นปัญญาประดิษฐ์ โดยปัญญา ประดิษฐ์ถูกตั้งค่าตั้งต้นของการบิน เมื่อเกิดเหตุการณ์พายุที่กำลังใกล้เข้ามา นักบินมนุษย์พยายามยกเลิกภารกิจ การบินแล้วกลับไปพื้นฐานปล่อยเครื่องบินตามเดิม แต่ปัญญาประดิษฐ์คิดว่า การกระทำของนักบินมนุษย์เป็นภัย คุกคามต่อภารกิจการบินของตนปัญญาประดิษฐ์จึงดำเนินการกำจัดภัยคุกคามดังกล่าวโดยการตัดอากาศหายใจ ของนักบินมนุษย์ออกและเปิดให้แก้อื่นนักบินมนุษย์ดึงออกจากตัวเครื่องบิน ผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นคือ นักบินที่เป็น มนุษย์ถูกฆ่าตายด้วยฝีมือของปัญญาประดิษฐ์³⁵ เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้อย่างแท้จริงว่า โปรแกรมเมอร์ไม่ได้ต้องการที่จะฆ่านักบินให้ตาย แต่เป็นผลจากการกระทำของปัญญาประดิษฐ์ซึ่งเป็นโปรแกรม ที่ถูกตั้งระบบเอาไว้

รูปแบบความรับผิดชอบนี้อาจตอบสนองทางกฎหมายได้ดีกว่ารูปแบบการกระทำความผิดผ่านความ รับผิดชอบอื่น ๆ เพราะรูปแบบนี้พิจารณาถึงความสามารถของโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานด้วย ว่าบุคคลดังกล่าว สามารถคาดการณ์ความเป็นไปได้ในการกระทำความผิดที่อาจจะเกิดขึ้นได้หรือไม่³⁶

รูปแบบที่สองนี้ บุคคลจะถูกถือว่ามี ความรับผิดชอบก็ต่อเมื่อความผิดนั้นเป็นผลที่ตามมาและมีความ เป็นไปได้ที่ผลของการกระทำนั้นจะเกิดขึ้น รูปแบบความรับผิดชอบตามธรรมชาติที่น่าจะเป็นไปได้ถูกใช้ในการกำหนด

³³ Gabriel Hallevy, The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - From Science Fiction to Legal Social Control, 185.

³⁴ Ibid. 184.

³⁵ State v. Kaiser, 918 P.2d 629 637, Kan. (1996).

³⁶ Joshua Dressler, Cases and Materials on Criminal Law, 126.

ความรับผิดชอบทางอาญาต่อผู้สมรู้ร่วมคิดในกรณีที่คนหนึ่งกระทำความผิดโดยไม่ได้วางแผนไว้กับคนอื่น ๆ และไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการสมรู้ร่วมคิด³⁷

ความประมาทคือ การละเลยความตระหนักหรือการรับรู้การกระทำ³⁸ บุคคลผู้กระทำโดยประมาทจึงเป็นผู้ละเลยการรับรู้ แต่ไม่ได้ต้องการก่อให้เกิดการกระทำ³⁹ การกระทำโดยประมาทของความรับผิดชอบที่มีผลเป็นไปได้ตามธรรมชาติ คือ การกระทำที่ผู้กระทำไม่มีความรู้เกี่ยวกับความผิด แต่บุคคลนั้นควรจะรู้เกี่ยวกับความผิดที่เกิดขึ้นนั้นได้ เนื่องจากเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติของการกระทำของบุคคลนั้น⁴⁰ สามารถนำมาพิจารณากรณีโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์ซึ่งอาจไม่รู้เรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง แต่โดยทั่วไปควรมีการคาดการณ์ถึงการกระทำความผิดได้และมีหน้าที่ป้องกันไม่ให้ปัญญาประดิษฐ์กระทำความผิด⁴¹ ทั้งนี้สามารถแบ่งพิจารณาออกได้เป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก พิจารณาจากการกระทำโดยประมาทของโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานขณะที่กำลังโปรแกรมหรือกำลังสั่งงานปัญญาประดิษฐ์ โดยไม่ได้มีเจตนาที่จะก่อให้เกิดการกระทำความผิดของปัญญาประดิษฐ์⁴² มีลักษณะเป็นความประมาทบริสุทธิ์ ทำให้โปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานควรมีความรับผิดชอบในการกระทำโดยประมาท ในความผิดที่กำหนดให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบจากการกระทำโดยประมาท เช่นเดียวกับตัวอย่างข้างต้นที่โปรแกรมเมอร์ของนักบินอัตโนมัติได้โปรแกรมระบบคอมพิวเตอร์อย่างประมาท เพื่อปกป้องภารกิจของตนอย่างไม่มีข้อยกเว้น ทำให้เกิดการเสียชีวิตของมนุษย์ขึ้น โปรแกรมเมอร์จึงมีความรับผิดชอบเนื่องจากการกระทำโดยประมาทของตนในการขานนักบินมนุษย์โดยปัญญาประดิษฐ์ ดังนั้นถ้ามีการกำหนดให้การฆ่าคนตายโดยประมาทของปัญญาประดิษฐ์เป็นความผิดแล้ว ความผิดดังกล่าวจะเป็นความผิดที่ร้ายแรงที่สุดที่โปรแกรมเมอร์จะต้องรับผิดชอบในรูปแบบความรับผิดชอบ⁴³ แต่ความรับผิดชอบทางอาญาโดยประมาทเพียงอย่างเดียวจึงยังไม่เพียงพอในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกว่าความคาดหมายได้⁴⁴

กรณีที่สอง พิจารณาจากแนวคิดเกี่ยวกับการสมคบคิด เมื่อโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานได้โปรแกรมหรือออกคำสั่งงานปัญญาประดิษฐ์โดยเจตนาให้กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งผ่านทางปัญญาประดิษฐ์ แต่ปัญญาประดิษฐ์เบี่ยงเบนเจตนาที่ตั้งไว้และได้กระทำความผิดอื่นนอกเหนือจากเจตนาที่ตั้งใจไว้ก่อนหน้านั้น⁴⁵ มีการนำแนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการสมคบคิดกัน มาปรับใช้กับความรับผิดชอบอื่น ๆ รวมถึงกรณีนี้ด้วย

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ Rachel Charney, "Can Androids Plead Automatism - A Review of When Robots Kill: Artificial Intelligence Under the Criminal Law by Garbriel Hallevey," University of Toronto Faculty of Law Review 73, (Winter 2015): 70.

⁴⁰ Neil M. Richards and William Smart, "How Should the Law Think About Robots?," last modified 2013, accessed October 12, 2019, <http://www.ssrn.com/abstract=2263363/>

⁴¹ Joshua Dressler, Cases and Materials on Criminal Law, 126.

⁴² Ibid., 979-980.

⁴³ Ibid., 126.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid.

เช่น โปรแกรมเมอร์ได้โปรแกรมปัญญาประดิษฐ์ เพื่อกระทำการปล้นธนาคาร แต่โปรแกรมเมอร์ไม่ได้โปรแกรมให้ปัญญาประดิษฐ์กระทำการฆ่าผู้ใด หากกระทำการปล้น ปัญญาประดิษฐ์ได้ลงมือฆ่าผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งกระทำการขัดขวางการปล้น โปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานยังต้องมีความผิดจากการกระทำนั้น ๆ ที่ปัญญาประดิษฐ์ได้กระทำลงไปด้วย เสมือนหนึ่งตนได้กระทำโดยเจตนา⁴⁶

3.3 รูปแบบความรับผิดโดยตรง: ปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้กระทำความผิด

ตัวปัญญาประดิษฐ์เองสามารถมีความรับผิดทางอาญาต่อความผิดที่กระทำขึ้นโดยตรง โดยไม่ได้สันนิษฐานว่าการกระทำของปัญญาประดิษฐ์ต้องขึ้นอยู่กับโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งาน การกระทำใดประกอบด้วยองค์ประกอบทั้งภายนอก (Actus Reus) และองค์ประกอบภายใน (Mens Rea) ก็จะมีผลมีความรับผิดทางอาญา⁴⁷ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางอาญาของปัญญาประดิษฐ์ คือ ปัญญาประดิษฐ์สามารถกระทำความผิดที่กำหนดความรับผิดทางอาญาได้หรือไม่อย่างไร

กระบวนการแก้ปัญหของปัญญาประดิษฐ์มีหลายลักษณะและหลายคุณสมบัติที่เกินกว่ามนุษย์ทั่วไป แต่ลักษณะหรือคุณสมบัติเหล่านั้นจะไม่ถูกกำหนดเป็นความรับผิดทางอาญา⁴⁸ เมื่อมนุษย์หรือนิติบุคคลกระทำความผิดองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน ความผิดทางอาญาจะถูกกำหนดขึ้น⁴⁹ หากกลับมาพิจารณาปัญญาประดิษฐ์แล้ว หากปัญญาประดิษฐ์มีความสามารถในการเติมเต็มองค์ประกอบทั้ง 2 ประการได้ ปัญญาประดิษฐ์ก็就会被กำหนดความรับผิดทางอาญา ปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถเติมเต็มองค์ประกอบทั้ง 2 ประการได้นั้น คือ ปัญญาประดิษฐ์ขั้นสูง⁵⁰ เพราะปัญญาประดิษฐ์ขั้นปกติอาจจะไม่มีความสามารถในการรู้องค์ประกอบภายนอกของการกระทำผิดและไม่มีความต้องการให้การกระทำความผิดเกิดขึ้น ประกอบกับในปัจจุบันระบบปัญญาประดิษฐ์ยังมีความเรียบง่ายและไม่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะกระทำความผิดได้เอง⁵¹ ด้วยเหตุนี้ปัญญาประดิษฐ์ที่มีความสามารถกระทำผิดได้นั้นคือ ปัญญาประดิษฐ์ขั้นสูงเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามในอนาคตระบบปัญญาประดิษฐ์ย่อมพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นปัญญาประดิษฐ์ขั้นสูงได้ ความรับผิดทางอาญาของปัญญาประดิษฐ์จึงควรได้รับการกำหนดขึ้น⁵²

การเติมเต็มขององค์ประกอบภายนอกของความผิดของปัญญาประดิษฐ์สามารถกระทำได้⁵³ ตราบเท่าที่ปัญญาประดิษฐ์ควบคุมเครื่องจักรที่เคลื่อนไหวในส่วนที่มันสามารถเคลื่อนไหวได้เอง ดังนั้นเมื่อหุ่น

⁴⁶ Padhy N.P., Artificial Intelligence and Intelligent Systems, 14.

⁴⁷ Joshua Dressler, Cases and Materials on Criminal Law, 126.

⁴⁸ Joshua Dressler, Cases and Materials on Criminal Law, 126.

⁴⁹ Garbriel Hallevy, The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control, 185.

⁵⁰ William James, The Principles of Psychology, (n.p.: N.P., 1890), 221.

⁵¹ Daniel C. Dennett, Evolution, Error, and Intentionality, The Foundations of Artificial Intelligence, (UK: Cambridge University Press, 2006), 190.

⁵² Robert Batey, "Judicial Exploration of Mens Rea Confusion at Common Law and Under the Model Penal Code," Georgia State University Law Review 18, no. 2 (Winter 2001): 380-414.

⁵³ Garbriel Hallevy, The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control, 189.

ยนต์ปัญญาประดิษฐ์ได้เปิดใช้งานด้วยตัวเอง หรือการเคลื่อนไหวแขนกลไฮดรอลิก สิ่งนี้อาจถูกพิจารณาว่าเป็นการกระทำได้ เพราะเป็นการเคลื่อนไหวจนกลายเป็นการกระทำแล้ว และถ้าหากฐานความผิดได้กำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดด้วย ปัญญาประดิษฐ์ก็จะถือว่ากระทำความผิดประกอบภายนอกของความผิดนั้น ๆ ตัวอย่างในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เช่น การเคลื่อนไหวโดยไฟฟ้าหรือไฮดรอลิกของหุ่นปัญญาประดิษฐ์ซึ่งต่อกับบุคคลที่อยู่ใกล้ ๆ ก็ถูกพิจารณาว่าเป็นการกระทำประกอบประกอบภายนอกของความผิดในการทำร้ายร่างกาย⁵⁴

สำหรับการกระทำโดยดเว้นการกระทำความผิด เกิดจากการละเลยไม่กระทำการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น ในกรณีนี้ปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้ต้องการเคลื่อนไหวหรือกระทำทุก ๆ ครั้ง ในกรณีที่ปัญญาประดิษฐ์มีหน้าที่ที่จะต้องกระทำแต่กลับนิ่งเฉย⁵⁴ หรือถ้าปัญญาประดิษฐ์ถูกกำหนดให้มีหน้าที่ในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งและปัญญาประดิษฐ์ล้มเหลวในการทำหน้าที่นั้น การนิ่งเฉยหรือไม่กระทำความผิดดังกล่าวถือว่าประกอบภายนอก (Actus Reus) เพราะเป็นการละเลยหน้าที่เฉพาะที่กำหนดไว้⁵⁵

เจตนารมณ์ขององค์ประกอบภายในของความผิดอันเกิดจากการกระทำของปัญญาประดิษฐ์เป็นความท้าทายทางกฎหมายอย่างแท้จริง เจตนารมณ์ขององค์ประกอบทางด้านจิตใจของปัญญาประดิษฐ์มีความแตกต่างจากเทคโนโลยีอื่น ๆ⁵⁶ ความสามารถทางปัญญาที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ทันสมัยไม่ใช่ประเด็นสำคัญในการกำหนดความรับผิดทางอาญา ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติของมนุษย์ที่สัตว์บางตัวอาจมีได้ แต่อย่างไรก็ตามความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้เป็นตัวกำหนดความรับผิดทางอาญา⁵⁷ ความต้องการทางจิตใจอย่างเดียวเป็นสิ่งที่กำหนดความรับผิดทางอาญาได้ นั่นก็คือ การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกเจตนา และความประมาท เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อกำหนดในการกระทำความผิดต่าง ๆ⁵⁸

การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอก ถูกนิยามว่าเป็นการรับสัญญาณทางประสาทสัมผัสของข้อมูลความจริง และความเข้าใจในข้อมูลนั้น⁵⁹ มนุษย์สามารถเข้าใจถึงข้อมูลที่ได้รับจาก ตา หู มือ เป็นต้น โดยการใช้สมองวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ส่วนปัญญาประดิษฐ์เองก็พัฒนาโดยการเลียนแบบกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์ ซึ่งกระบวนการทั้งของมนุษย์และของปัญญาประดิษฐ์นี้ไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด⁶⁰

⁵⁴ David Levy, "The Ethical Treatment of Artificially Conscious Robots," *International Journal of Social Robotics* 1, no. 3 (August 2009): 215.

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ Joshua Dressler, *Cases and Materials on Criminal Law*, 157.

⁵⁷ Gabriel Hallevy, *The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control*, 189.

⁵⁸ Joshua Dressler, *Cases and Materials on Criminal Law*, 616-622.

⁵⁹ Gabriel Hallevy, *The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control*, 191.

⁶⁰ Tang Howe Hing and Musa Mailah, "Simulator for Control of Autonomous Nonholonomic Wheeled Robot," *Journal of Applied Sciences*, (December 2008): 2536.

⁶¹ Gabriel Hallevy, *The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control*, 193.

เจตนาพิเศษเป็นสิ่งสำคัญที่สุดขององค์ประกอบภายใน⁶¹ เจตนาพิเศษเป็นสิ่งที่จะต้องอยู่ของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในเหตุการณ์ที่แท้จริงจะเกิดขึ้น เจตนาพิเศษไม่ได้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของมนุษย์โดยทั่วไป เพราะมนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ต่างจากปัญญาประดิษฐ์ที่ถูกโปรแกรมไว้ให้มีจุดประสงค์ในการทำงาน และการดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์นี้เอง คือ เจตนาเฉพาะ⁶²

สิ่งหนึ่งอาจจะยืนยันว่าปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถเลียนแบบความรู้สึกของมนุษย์ได้ แม้แต่ซอฟต์แวร์ขั้นสูงที่สุดก็ไม่สามารถทำได้เช่นกัน⁶³ ความรู้สึกนั้นคือ ความรัก ความเกลียดชัง ความอิจฉา และอื่น ๆ อีกมากมาย⁶⁴ สิ่งนี้อาจจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องในความสัมพันธ์ต่อเทคโนโลยียุคศตวรรษที่ 21 ความรู้สึกดังกล่าวมีความจำเป็นในการกระทำคามผิดฐานต่าง ๆ เพราะฐานความผิดส่วนใหญ่ต้องมีการรู้องค์ประกอบภายนอกของการกระทำคามผิด⁶⁵ ดังนั้นหากปัญญาประดิษฐ์รู้องค์ประกอบภายนอกของความผิด ปัญญาประดิษฐ์ก็มีความผิดได้ในฐานความผิดฐานน้อย นอกจากต้องการการรู้องค์ประกอบภายนอกแล้ว ความผิดนั้นต้องการเจตนาพิเศษเพิ่มขึ้นด้วย กล่าวคือ ปัญญาประดิษฐ์จะมีความผิดได้จะต้องรู้องค์ประกอบภายนอกของความผิดและมีเจตนาพิเศษในฐานความผิดจำนวนน้อยมาก ๆ ที่ต้องการความรู้สึกบางอย่างที่ปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถมีได้ เช่น อาชญากรรมจากการแบ่งแยกสีผิว เชื้อชาติ หรืออาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง อาชญากรรมเช่นนี้ปัญญาประดิษฐ์ไม่อาจถูกกำหนดให้เป็นผู้กระทำได้ เพราะปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้มีความรู้สึกดังกล่าวแบบที่มีเฉพาะในมนุษย์เท่านั้น⁶⁶

เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์มีความรับผิดชอบโดยตรงเช่นเดียวกับมนุษย์ได้ ปัญญาประดิษฐ์จึงได้รับการยกเว้นความผิดเช่นเดียวกับมนุษย์ได้เช่นกัน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในแต่ละลักษณะกรณี เช่น การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย การกระทำโดยจำเป็น การกระทำเพราะเหตุมีนเมาซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับการได้รับไวรัสเข้าสู่ระบบ⁶⁷ การกระทำไปเพราะเหตุวิกลจริตซึ่งเปรียบเสมือนความสัมพันธ์ของกระบวนการทำงานปัญญาประดิษฐ์ชำรุด⁶⁸ หรือเป็นเด็กของมนุษย์ซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับกระบวนการของปัญญาประดิษฐ์ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์การกระทำที่ได้รับการอนุญาต (เช่นเดียวกับมนุษย์รู้ว่าอะไรถูก) และการวิเคราะห์การกระทำที่ต้องห้าม (เช่นเดียวกับมนุษย์รู้ว่าอะไรผิด)⁶⁹ เป็นต้น

จากเหตุผลข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบทางอาญาของปัญญาประดิษฐ์ตามทฤษฎีความรับผิดชอบโดยตรงไม่มีความแตกต่างจากความรับผิดชอบทางอาญาของมนุษย์ เพราะมันเป็นความรับผิดชอบทางอาญาที่เหมือนกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่เหมือนกันและได้รับการตรวจสอบไปในทางเดียวกัน⁷⁰

4. สรุปผล

เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามาก จนถึงขนาดสร้างปัญญาประดิษฐ์ขึ้นมาได้เกือบเสมือนหนึ่งกับมนุษย์หรือที่เรียกว่า ปัญญาประดิษฐ์ และมนุษย์ก็ตระหนักได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์อาจเป็นอันตราย (Harm) ต่อมนุษย์ได้ เช่นนั้นแล้วมนุษย์จึงเห็นควรกำหนดความรับผิดชอบแก่ปัญญาประดิษฐ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับ

⁶¹ Gabriel Hallevy, The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control, 193.

ปัญญาประดิษฐ์ เช่น โปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งาน จากการพิจารณาจะเห็นได้ว่าปัญญาประดิษฐ์มีความรับผิดชอบได้ 3 รูปแบบ คือ

1) รูปแบบการกระทำผิดผ่านความรับผิดชอบอื่น ๆ โดยโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานเป็นผู้กระทำความผิดโดยอ้อม ส่วนปัญญาประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด

2) รูปแบบความรับผิดชอบตามธรรมชาติที่น่าจะเป็นไปได้ โดยโปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานได้โปรแกรมหรือใช้งานระบบปัญญาประดิษฐ์ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นความผิดหรือไม่เป็นความผิดก็ได้ แต่ปัญญาประดิษฐ์กลับไปกระทำการอีกอย่างหนึ่ง ประการแรก กรณีที่ได้โปรแกรมหรือใช้งานปัญญาประดิษฐ์โดยทั่วไปไม่ได้เจตนาจะก่อให้เกิดปัญญาประดิษฐ์กระทำความผิด แต่ละเลยหรือบกพร่องในการพิจารณาการโปรแกรมหรือใช้งานปัญญาประดิษฐ์ให้เหมาะสมโดยไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควร แล้วปัญญาประดิษฐ์กลับกระทำความผิดอาญา โปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานมีความผิดจากการกระทำโดยประมาท หากบทบัญญัติในความผิดนั้นกำหนดให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบจากการกระทำโดยประมาท ประการที่สอง โปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานได้โปรแกรมหรือใช้งานปัญญาประดิษฐ์ให้กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเจตนา แต่ปัญญาประดิษฐ์กลับกระทำความผิดอย่างอื่นแทน โปรแกรมเมอร์หรือผู้ใช้งานต้องมีความผิดในการกระทำความผิดอย่างอื่นของปัญญาประดิษฐ์ด้วย

3) รูปแบบความรับผิดชอบโดยตรง ปัญญาประดิษฐ์ต้องมีความรับผิดชอบโดยตรงจากการกระทำผิดของตน หากพิสูจน์ได้ว่าปัญญาประดิษฐ์ได้กระทำความผิดทั้งองค์ประกอบภายนอก (Actus Reus) และองค์ประกอบภายใน (Mens Rea)

References

- Batey, Robert. "Judicial Exploration of Mens Rea Confusion at Common Law and Under the Model Penal Code." *Georgia State University Law Review* 18, no. 2 (Winter 2001): 380-414.
- Boucq, Isabelle. "Robots for Business." Last modified 2019. Accessed October 7, 2019. <http://www.Atelier-us.com/emerging-technologies/article/robots-for-business/>
- Capps, Chris. " "Thinking" Supercomputer Now Conscious as a Cat." Last modified 2010. Accessed October 12, 2019. http://www.unexplainable.net/artman/publish/article_14423.shtml/
- Charney, Rachel. "Can Androids Plead Automatism - A Review of When Robots Kill: Artificial Intelligence Under the Criminal Law by Gabriel Hallevy." *University of Toronto Faculty of Law Review* 73 (Winter 2015): 70.
- Dennett, Daniel C. *Evolution, Error, and Intentionality, The Foundations of Artificial Intelligence*. UK: Cambridge University Press, 2006.

-
- Dressler, Joshua. *Cases and Materials on Criminal Law*. 7th ed. Minnesota: West Academic, 2007.
- Fine, Robert P., and Gary M. Cohen. *Is Criminal Negligence a Defensible Basis for Criminal Liability ?*. n.p.: N.P., 1966.
- George R. Cross, and Cary G. Debessonet. "An Artificial Intelligence Application in the Lae: CCLIPS, A Computer Program that Processes Legal Information." *Berkeley Technology Law Journal*, no. 1. (1986): 329.
- Hallevy, Garbriel. "The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities - from Science Fiction to Legal Social Control." *Akon Law Journal* (March 2016): 178.
- Hing, Tang Howe, and Musa Mailah. "Simulator for Control of Autonomous Nonholonomic Wheeled Robot." *Journal of Applied Sciences* (December 2008): 2536.
- Lacey, Nicola, and Celia Wells. *Reconstructing Criminal Law - Critical Perspectives on Crime and the Criminal Process*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1998.
- Levy, David. "The Ethical Treatment of Artificially Conscious Robots." *International Journal of Social Robotics* 1, no. 3 (August 2009): 215.
- Mathew, Hale. *Historia Placitorum Coronae*. n.p: N.P., 1736.
- Mill, John Stuart. *On Liberty*. New York: Springer - Verlag Berlin Helderger, 1859.
- N.P., Padhy. *Artificial Intelligence and Intelligent Systems*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Richards, Neil M., and William Smart. "How Should the Law Think about Robots ?." Last modifid 2013. Accessed October 12, 2019. <http://www.ssrn.com/abstract=2263363/>
- Schank, Roger C. "What Is AI, Anyway ?." *AI Mag* (Winter 1987): 59.
- Solum, Lawrence B. "Legal Personhood for Artificial Intelligences." *North Carolina Law Review* 70, no. 4 (1992): 1231.
- Weng, Yueh-Hsuan, Chien-Hsun Chen and Chuen-Tsai Sun. "Toward the Human - Robot Co-existence Society: on Safty Intelligence for Next Generatioan Robots." *International Journal of Social Robotics*, no. 1 (2009): 273.